

Nr 401.

Av herr **Nylander**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 190, angående godkännande av tullverkets utgiftsstaten för budgetåret 1925—1926 m. m.*

Befordringsförhållandena för de e. o. kammarskrivarna i tullverket hava under flera årtionden ställt sig avsevärt ogynnsammare än för motsvarande personal inom övriga med tullverket närmast jämförliga verk.

Ett av de mål, som man med den under senare åren genomförda omorganisationen av tullverket velat vinna, har därför varit, att för framtiden avskaffa det s. k. »extrasystemet».

Detta mål synes ock komma att framdeles uppnås vid genomförandet av ett sådant rekryteringssystem, som föreslagits av tullverkets tjänstgöringskommission och som återgives i *Kungl. Maj:ts proposition, nr 190, till riksdagen angående godkännande av tullverkets utgiftsstaten för budgetåret 1925—1926 m. m.*

Emellertid komma de nuvarande e. o. kammarskrivarna ingalunda att bli delaktiga av de normala befordringsförhållandena, som sålunda framdeles äro att emotse.

Redan i yttrande den 14 juni 1920 över 1914 års tullkommissions förslag till löneroglering för tullverket anförde generaltullstyrelsen:

»Generaltullstyrelsen anser visserligen att de för närvarande, av såväl kristidsförhållandena som det ännu ej avslutade omorganisationsarbetet förorsakade befordringsförhållandena äro att betrakta såsom onormala och måste föranleda extraordinära åtgärder för sitt uppordnande — — —».

I utlåtande, som 1902 års lönerogleringskommitté den 6 december 1921 avgav över generaltullstyrelsens förslag till stat för förra halvåret 1923, anfördes beträffande den extra ordinarie personalen:

»Då kommittén fått det intryck, att förhållandena vid tullverket med avseende å extra ordinarie personalens anställning och befordran till ordinarie tjänst hittills i allmänhet varit för personalen mera ofördelaktiga än inom motsvarande andra verk, har kommittén all anledning förorda, att vid nu förestående omorganisation åtgärder vidtagas i syfte att i görligaste mån gottgöra denna personal för den sämre ställning, som densamma till följd av berörda för tullverket egenartade förhållanden kommit att intaga».

För belysande av de utgångspunkter ifråga om bedömandet av de e. o. kammarskrivarnas befordringsmöjligheter, som vid tiden för dessa uttalanden voro för handen, må erinras därom, att tullverkets av riksdagen och

Kungl. Maj:ts provisoriskt fastställda stat för förra halvåret 1923 upptog 126 tullkontrollörer, 16 tullkassörer och 399 kammarskrivare.

Sedermera hava emellertid indragningar verkställt i den utsträckning, att Kungl. Maj:ts proposition till innevarande riksdag i staten för budgetåret 1925—1926 upptager allenast 112 tullkontrollörer, varav dock 13 äro övertaliga och vid inträffande ledighet icke skola återbesättas, 15 tullkassörer och 373 kammarskrivare.

Antalet tjänster, som direkt eller indirekt rekryteras från de e. o. kammarskrivarna, har således under denna tid minskats med 54, oavsett vissa indragningar å generaltullstyrelsens stat.

Följden av dessa indragningar har blivit, att extratiden allt mera utsträckt och numera vida överstiger vad tidigare beräknades skola bliva fallet. Medan flertalet nuvarande ordinarie kammarskrivare, bortsett från de under senare åren befordrade, vunnit ordinarie anställning efter omkring 8 års tjänstetid, erfordras för närvarande en extratid om 12 à 13 år för befordran.

Denna för de e. o. kammarskrivarna ogynnsamma utveckling av förhållandena har varit föremål för uppmärksamhet även i riksdagen.

Vid behandlingen den 31 maj 1923 av tullverkets utgiftsstaten för budgetåret 1923—1924 anförde en av andra kammarens ledamöter:

» — — —

Det är, såvitt jag vet, icke något enda verk, där man dragits med extrasystemet i så stor omfattning som just i tullverket. Där har det utvecklats sig så, att man fått gå såsom extra kammarskrivare i 10 à 12 år. Det är naturligtvis en oproportionerligt lång tid, det är solklart, och det är meningen, att man skall komma ifrån denna sak i fortsättningen. Men då återstår det spörsmålet: hur är det ställt för närvarande? Efter de uppgifter, jag erhållit, jag vill minnas den 18 maj i år, funnos 153 extra kammarskrivare i tullverket, som naturligtvis, när de inkallas, ha precis samma arbete som de ordinarie kammarskrivarna. Nu föreställer jag mig, att skall man tillsätta tullkontorister under denna övergångsperiod i den takt, som föreslagits, lär det väl icke vara stora utsikter för att de extra kammarskrivarna erhålla ordinarie befattning ens inom den tid, som man förut ansåg vara alldeles oproportionerligt för lång. Antingen få dessa extra söka sig in i något annat verk, om de nu kunna få sysselsättning på annat håll — det går väl dock icke så lätt för sig i dessa depressionstider — eller också få de gå där och vänta på att erhålla plats som ordinarie kammarskrivare, men skola de flesta kammarskrivarplatser, i den mån de bli lediga, ersättas med tullkontorister, kan jag icke se annat än att de få gå bortåt 15 och 20 år såsom extra. Det är detta, som syns mig vara litet orimligt. Det är ändå så, att har man tagit in dem i verket under den bestämda förutsättningen, att de skola någon gång bliva ordinarie, åtminstone inom icke längre tidsrymd än för närvarande är fallet, synes det mig, som om det hade varit en klok politik, om man icke gått så hastigt fram med anställandet av tull-

kontorister, så att man haft någon utsikt att kunna bortarbета det opropor-tionerligt stora antal extra kammarskrivare. Jag ser ingen möjlighet till att så kan ske inom rimlig tid, om, såsom allt synes tyda på, av de åter-stående 100 tullkontoristerna man skall taga en fjärdedel varje år.

Det är något egendomligt, att jag just varit den, som fäst mig vid denna sak. Man brukar eljest icke på vårt håll ligga i så hårt för tjänstemännen. Men jag tycker, att man gått för långt ifråga om dessa extra kammarskri-vare. Jag vill icke säga, att de lida någon orätt i juridisk mening, ty staten kan ju dröja hur länge som helst med att befordra dem. Men när man på detta område gått fram så, att man just för dessa extra, när de tillträda ordinarie tjänst, måst göra särskilda lönebestämmelser, som icke tillämpas på andra håll, synes det mig verkligen vara en välbetänkt åtgärd, att söka bortarbета den olägenhet, som här förefunnits sedan långliga tider. Nu har jag mycket klart för mig, att man icke vidare anställer några extra i detta verk. Det har sagts, att det varit två eller fyra, som skulle anta-gits. Men den springande punkten är just, hur man skall gå tillväga med dessa extra kammarskrivare, som redan finnas, så att det nuvarande otrev-liga förhållandet kan rättas till. Skulle det gå, som jag antar, att det gör, när jag har denna stora majoritet inom utskottet emot mig, att utskottets förslag kommer att bifallas, så skulle jag vilja rikta en varm vädjan till herr statsrådet, att han för ett kommande år måtte se till, att någon rät-telse på detta område sker, även om man icke får den ursprungliga planen med tullkontorister så hastigt genomförd, som man eljest skulle önska.

— — —
Man måste verkligen, när man inför det nya systemet, se till, att man icke går alltför hårt åt de extra kammarskrivarna, så att förhållandena bliva alldeles olidliga för dem.»

För närvarande uppgår de e. o. kammarskrivarnas antal till 126. Emel-lertid äro nu 6 kammarskrivartjänster vakanta, varför detta antal, därest riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag till tullverkets utgiftsstater för budgetåret 1925—1926, från den 1 instundande juli skulle utgöra 120.

Under förutsättning, att de e. o. kammarskrivare, som nu på förord-nande uppehålla de vakanta tjänsterna, erhålla dessa tjänster, är tjänste-åldern för återstående 120 vid det nya budgetårets början följande:

Över 15 år.....	6
12—15 »	17
8—12 »	82
under 8 »	15.

I medeltal överstiger vid sagda tidpunkt de e. o. kammarskrivarnas tjänsteålder 10 år. Levnadsåldern är för dessa tjänstemän i medeltal 32 år.

Generaltullstyrelsen har beräknat den årliga avgången till omkring 13 e. o. kammarskrivare. Då emellertid 13 tullkontrollörstjänster, vid in-

träffande ledighet icke skola återbesättas, kan beräknas, att nära 10 år skulle förflyta, innan samtliga e. o. kammarskrivare kunna vinna ordinarie anställning.

Extratidens längd komme givetvis att något variera för de olika befattningshavarna, men torde i regel komma att uppgå till eller överskrida 15 år, i vissa fall måhända närma sig 20 år.

Såsom ovan framhållits har det redan tidigare, ehuru befodringsförhållandena då icke beräknats på långt när så ogynnsamma, som de nu te sig, ansetts påkallat att vidtaga särskilda åtgärder i syfte att förbättra de e. o. kammarskrivarnas ställning. För åtgärder i sådan riktning har jämväl tullverkets tjänstgöringskommission uttalat sig.

Någon dylik åtgärd har emellertid icke företagits.

I det läge, som denna fråga nu befinner sig, torde ärendet av billighets-skäl icke längre böra undanskjutas.

En lämplig anordning i syfte att överföra flertalet av de nuvarande e. o. kammarskrivarna till ordinarie stat synes vara, att i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1925—1926 upptaga antalet kammarskrivare vid lokaltullförvaltningen utökat i erforderlig grad med anmärkning i förteckningen, att det tillagda antalet kammarskrivartjänster äro övertaliga och vid inträffande ledighet icke skola återbesättas.

Ehuru i formellt avseende avvikande torde i själva verket en dylik anordning hava sin motsvarighet i de nuvarande förhållandena vid postverket. I detta verk hava nämligen även på senaste tiden e. o. postexpeditörer konstituerats till ordinarie efter lämplig extratid, ehuru förslag föreligger om indragning av ett stort antal postexpeditörstjänster.

Det lär knappast kunna anses rimligt, att den nuvarande personalen i ett statens verk skyddas mot verkningarna av en omorganisation, medan samma personal i ett annat verk helt blottställes för dessa verkningar.

Framhållas bör även, att de nuvarande e. o. kammarskrivarna enligt uttalanden av såväl tullverkets tjänstgöringskommission som av generaltullstyrelsen äro erforderliga under övergångsåren tills den nya organisationen av tullverket kunnat helt träda i tillämpning.

Jämväl må framhållas, att en anordning på det ovanberörda sättet icke är ägnad att i någon mån rubba planen för omorganisationens vidare genomförande.

Enär extratiden för ett mindre antal e. o. kammarskrivare understiger den, som flertalet nuvarande ordinarie måst vidkännas, eller 8 år, torde vid den närmare utformningen av det ovannämnda förslaget kunna ifrågasättas, huruvida icke överförandet till ordinarie stat bör begränsas till samtliga e. o. kammarskrivare med längre extratid än 8 år. Jämväl till förekommande av eventuella anspråk på liknande åtgärder från tjänstemän, vilkas ställning icke kan jämföras med de äldre e. o. kammarskrivarnas, synes en sådan begränsning vara lämplig.

Då det likväl för frågans slutgiltiga lösning bör ordnas så, att de kvarvarande e. o. kammarskrivarna i mån som de uppnå 8 års tjänstetid kunna befordras, torde ökningen i förteckningen över antalet befattningshavare böra omfatta hela det nuvarande antalet e. o. kammarskrivare. Någon särskild föreskrift därom, att befordran må ske först sedan vederbörande uppnått 8 års tjänstetid torde icke erfordras, utan lärers denna angelägenhet kunna anses ordnad därigenom, att riksdagen gör uttalande härom i skrivelse till Konungen angående tullverkets utgiftsstat.

Det sålunda för budgetåret 1925—1926 upptagna antalet kammarskrivare skulle för de följande budgetåren minskas med antalet under föregående år avgångna kammarskrivare.

Den nu föreslagna anordningen kommer icke att bereda statsverket någon större kostnad.

Visserligen ökas den ordinarie avlöningsstaten med omkring 616,000 kronor, varav vid befordran av de 105 e. o. kammarskrivarna med över 8 års tjänsteålder skulle tagas i anspråk omkring 539,000 kronor, men samtidigt minskas belastningen å anslaget till avlöning åt icke ordinarie befattningshavare med omkring 501,000 kronor, varför omkostnaden inskränker sig till omkring 38,000 kronor.

Från detta belopp bör dock rätteligen dragas det belopp, som de ifrågasvarande tjänstemännen skola erlægga till sin egen pensionering, eller omkring 15,000 kronor. Rätten till pension är nämligen oberoende av det antal år, som vederbörande inbetalt avgifter härtill.

Statsverkets utgift för frågans lösning uppgår sålunda i verkligheten till endast omkring 23,000 kronor för budgetåret 1925—1926.

Sedan samtliga e. o. kammarskrivare erhållit ordinarie anställning kommer denna kostnad att årligen minskas för att efter en tioårsperiod helt upphöra.

På grund av det anförda hemställes, att riksdagen måtte besluta,

att i förteckningen över antalet ordinarie befattningshavare i tullverket under budgetåret 1925—1926 måtte under lokaltullförvaltningen upptagas 480 kammarskrivare med anmärkning, att av dessa 120 äro övertaliga och vid inträffande ledighet icke skola återbesättas.

Stockholm den 16 april 1925.

Erik Nylander.

I motionens syfte instämma:

<i>Johan Jönsson,</i> Revinge.	<i>Carl Jansson,</i> i Edsbäcken.	<i>Cl. Lindskog.</i>
<i>Arne Forssell.</i>	<i>Vilh. Carlson,</i> Möndal.	<i>Algot Sjöström.</i>
<i>Erik Laurén.</i>	<i>Gust. Svedman.</i>	<i>Bertha Wellin.</i>
<i>Carl Arv. Andersson.</i>	<i>Ernst Lindley.</i>	<i>Bj. Holmgren.</i>
<i>Erik Röing.</i>	<i>Edvard Lithander.</i>	<i>Erik Uddenberg.</i>
<i>G. A. Björkman.</i>	<i>C. af Ekenstam.</i>	<i>J. Fjellman.</i>
<i>O. Holmdahl.</i>	<i>Erik Bernström.</i>	<i>Nils Holmström.</i>
<i>Per Pehrsson.</i>	<i>Ruben Wagnsson.</i>	<i>K. E. Johanson,</i> Stockholm.
<i>P. Valerius Olsson.</i>	<i>K. W. Holmström,</i> Stockholm.	<i>Oskar Kloo.</i>
<i>Gottfrid Karlsson,</i> Vadstena.		<i>Karl Ward.</i>